

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาบทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นกล่าวได้ว่า มีความสำคัญยิ่งแนวทางหนึ่ง เมื่อพิจารณาเทียบเคียงการศึกษาประเด็นทางการเมืองอื่นๆ เพราะทำให้ทราบว่า ผู้นำท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีส่วนอย่างสำคัญในการนำการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาในแต่ละท้องถิ่น มีบทบาทที่ แท้จริงอย่างไร และคาดหวังว่าตนควรมีบทบาทอย่างไร ซึ่งหมายถึงว่า อาจคาดหวังบทบาทใน อนาคตของผู้นำท้องถิ่นได้นั่นเอง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงพิจารณาว่า จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดหนึ่ง ที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งภาคอุตสาหกรรมและบริการ คุณลักษณะของความเจริญดังกล่าวอาจเป็นตัวแทนของจังหวัดอื่นๆ ที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคตตามกระแสโลกาภิวัตน์ ควรเข้าใจใน ผู้นำ ท้องถิ่นที่อยู่ในบริบทดังกล่าวนี้ จึงจะมีประโยชน์อย่างยิ่ง ซึ่งอาจนำมาเป็นกรณีหนึ่งในการพิจารณา นโยบายการพัฒนาทางด้านการเมืองต่อไปได้

กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้จากการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยยึดหลักการให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าหน่วยงานทางราชการ รัฐวิสาหกิจ กระจายในทุกหน่วยงาน ทุกอำเภอ ประชาชนกลุ่มองค์กรเอกชน กลุ่มเกษตรกร นักการเมืองท้องถิ่นในทุกอำเภอ แล้วผู้วิจัยได้ทำการสุ่มแบบเจาะจงตามหลักการดังกล่าว ได้ตัวอย่าง 400 คน กรณีผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง และได้ทำการทดสอบกับผู้นำท้องถิ่น ในจังหวัดระยองซึ่งมีสภาพใกล้เคียงกับ จังหวัดชลบุรี ได้ค่าความเที่ยงโดยวิธีสัมประสิทธิ์ แอลฟา ที่เป็นที่ยอมรับได้ จากนั้นจึงนำมาเก็บ รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับงานวิจัยทาง สังคมศาสตร์ ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t test, One way Analysis of Variance

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป ผู้นำท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 65.8 อายุระหว่าง 25-55 ปี ในสัดส่วนใกล้เคียงกันเกือบครึ่งหนึ่งรับราชการและมีการศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 45.8 ตั้งแต่ปริญญาตรีร้อยละ 48.3 และมีรายได้ระหว่าง 10,000-15,000 บาท เกือบครึ่งหนึ่งเป็นบุคคลที่มีเชื้อชาติไทยกว่าร้อยละ 91.0 มีความรู้ในทางการเมือง ในระดับปริญญาตรีทั้ง ทางนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์หรือสูงกว่าร้อยละ 22.3 และติดตามข่าวสารการเมือง อย่างสม่ำเสมอถึงร้อยละ 49.0

2. บทบาทที่เป็นจริงกับบทบาทที่คาดหวังของผู้นำท้องถิ่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นบทบาทที่ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทมากที่สุด ในการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น รองลงมา คือ การรณรงค์/ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่วนบทบาทที่ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทน้อยที่สุดคือ การเป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง

การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นบทบาทที่ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทมากที่สุดในการเลือกตั้งในระดับ ประเทศ รองลงมาคือ การรณรงค์/ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่วนบทบาทที่ผู้นำท้องถิ่นมีน้อยที่สุด คือ การเป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง

การรณรงค์ให้กลุ่มการเมือง พรรคการเมืองที่สนับสนุนให้ได้รับการเลือกตั้งเป็นบทบาทมากที่สุดต่อพรรคการเมือง กลุ่มการเมือง รองลงมา คือ การลงสมัครรับเลือกตั้ง ส่วนบทบาทที่ ผู้นำท้องถิ่นมีน้อยที่สุด คือ การบริจาคเงินสนับสนุนพรรคการเมือง

ในเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 พบว่าส่วนใหญ่ผู้นำท้องถิ่นได้ติดตามสถานการณ์ อย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือการแสดงความคิดเห็นในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในหมู่เพื่อน ๆ ส่วนบทบาท ที่ผู้นำท้องถิ่นมีน้อยที่สุด คือ ร่วมรณรงค์สนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ในการพัฒนาประชาธิปไตย พบว่าส่วนใหญ่ผู้นำท้องถิ่นได้มีการรณรงค์การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง รองลงมา คือ การรณรงค์เผยแพร่ความรู้ด้านการปกครองในระบบประชาธิปไตย ส่วนบทบาท ที่ผู้นำท้องถิ่นมีน้อยที่สุด คือ การบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนกลุ่มองค์กรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

ส่วนบทบาทที่เป็นจริงกับบทบาทที่คาดหวังทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) นั่นคือ ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทที่เป็นจริงทางการเมืองน้อยกว่าบทบาทที่คาดหวัง

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างบทบาทที่เป็นจริงกับบทบาทที่คาดหวัง ของผู้นำท้องถิ่นจำแนกตามตัวแปรต่างๆ พบว่า อาชีพ เป็นตัวแปรเดียวที่ทำให้มีบทบาทที่เป็นจริงกับบทบาทที่คาดหวังแตกต่างกัน นั่นแสดงว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีอาชีพ รับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ค้าขาย เกษตรกร และอื่น ๆ มีบทบาททางการเมืองที่เป็นจริงและที่คาดหวังแตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ปรากฏว่าประเด็นที่น่าสนใจ คือ บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้นำท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย ปรากฏว่า บทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริง ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยได้ในระดับหนึ่ง ทิศทางการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นระดับประเทศ บทบาทต่อพรรคการเมือง กลุ่มการเมือง บทบาทต่อเหตุการณ์ทางการเมือง และบทบาทต่อการพัฒนาประชาธิปไตย มีแนวโน้มที่ดีในจังหวัด ชลบุรี หากมีการกระจายอำนาจสู่ประชาชนจะทำให้เห็นประโยชน์ยิ่งในการพัฒนาการเมือง

การไปใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้นำท้องถิ่น ทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศ เป็นประเด็นที่ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทที่เป็นจริงและที่คาดหวังมากที่สุด อธิบายได้ว่าในกระบวนการประชาธิปไตย วิธีการเลือกตั้งเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปแสดงบทบาท ตามหน้าที่ได้อย่างชัดเจน และเป็นสิทธิส่วนบุคคลที่ทุกคนแสดงออกได้เช่นเดียวกัน ผู้นำท้องถิ่นจึงเป็นบุคคลระดับนำการปฏิบัติ ตามบทบาทของผู้นำ ทั้งเป็นตัวอย่าง เป็นแบบของสมาชิกอื่นในชุมชน จึงเห็นว่าจำเป็นและปรากฏผลของคะแนนมากที่สุด ซึ่งหากหน่วยงานในภาครัฐให้บทบาทมากยิ่งขึ้น ชี้นำให้ผู้นำท้องถิ่น เห็นว่านอกจากการไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้ว บทบาทและหน้าที่โดยตรงของผู้นำท้องถิ่น ยังคงมีวิธีการอื่นๆ เช่น การเป็นอาสาสมัครควบคุมผลการเลือกตั้ง จึงเท่ากับเป็นการให้บทบาทหรือเปิดโอกาสให้ได้ทำหน้าที่อื่นๆ อันเป็นประโยชน์ยิ่งในทางการเมือง

บทบาทพรรคการเมือง กลุ่มการเมือง เป็นประเด็นที่ผู้นำท้องถิ่น มีบทบาทน้อยที่สุด โดยเฉพาะการสนับสนุนพรรคการเมือง กลุ่มการเมืองในเรื่องการบริจาคเงินสนับสนุนพรรคการเมือง ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนยังมิได้เป็นเจ้าของพรรคการเมืองเท่าที่ควร แต่ยังคงเป็นของกลุ่มชนชั้นนำ ที่มีใช้ผู้นำท้องถิ่น การกระจายการมีส่วนร่วมโดยให้ผู้นำท้องถิ่นได้มีส่วนแสดงบทบาทในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมือง จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะได้ใช้ในการพัฒนาและให้ความสำคัญ อันจะโยงไปถึงการพัฒนาการเมืองโดยรวมได้ เหตุเพราะเมื่อมีส่วนร่วมในฐานะที่เป็น เจ้าของพรรคการเมือง บุคคลผู้นั้นก็จะให้การสนับสนุนพรรคการเมืองนั้น ๆ ปัญหาอันเกิดจากการ ชื่อเสียงก็จะได้รับการแก้ไข

ผลการวิจัยยังได้ปรากฏประเด็นเพิ่มเติมว่า ผู้นำท้องถิ่นที่อยู่ในกลุ่มข้าราชการส่วนหนึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ข้าราชการควรมีอิสระในการให้การสนับสนุนพรรคการเมือง เหตุเพราะข้าราชการมีเป็นจำนวนมาก การควบคุมโดยกฎระเบียบ ไม่อาจควบคุมได้ การเปิดโอกาสให้ ข้าราชการมีอิสระ เสมือนหนึ่งประชาชนทั่วไป แล้วให้ม็อดร์อิสระทำหน้าที่ควบคุมดูแลการเลือกตั้ง ความชัดเจนว่าใคร ผู้ใด สนับสนุนพรรคใด กลุ่มใด มีเป้าหมายในเชิงการ

พัฒนาแบบใดการตัดสินใจโดยประชาชนในอันที่จะมอบความไว้วางใจให้กับพรรคการเมือง ก็จะเป็นไปโดยสะดวกมากยิ่งขึ้น

บทบาทในเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ในทางการเมืองที่มีความสำคัญ ปรากฏว่าผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้ที่ติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าเหตุการณ์ในทางการเมืองครั้งสำคัญๆ ต่อจากนี้ไป ไม่อาจปิดกั้นการรับรู้ของประชาชนได้อีกต่อไปแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของผู้นำท้องถิ่นที่มีศักยภาพในการจัดหาสื่อประเภทต่างๆ ไว้ในครอบครองได้ ในประเด็นดังกล่าวยังได้ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นจากจังหวัดชลบุรี จำนวนหนึ่ง ได้แสดงบทบาทสนับสนุนหรือคัดค้านการกระทำของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จึงเท่ากับเป็นการตอกย้ำ ความสำคัญของยุคข่าวสารข้อมูล ตลอดจนการคมนาคมขนส่งที่เจริญก้าวหน้า และส่งผลให้การแสดงบทบาทในทางการเมืองเป็นไปโดยสะดวกมากยิ่งขึ้น

ในการพัฒนาประชาธิปไตย ผู้นำท้องถิ่นได้ทำหน้าที่ของตนในฐานะผู้นำได้เป็นอย่างดี ประเด็นที่ผู้นำท้องถิ่นได้แสดงบทบาทมากที่สุด คือ การรณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ซึ่งเป็นการสนับสนุนแนวคิดของ Raymond Aron¹ ที่ว่า หน้าที่ของผู้นำนอกจากทำหน้าที่ในการ หนุนนำสิ่งใหม่ๆ เป็นผู้จัดกิจกรรมของกลุ่ม และเป็นสัญลักษณ์แล้วยังทำหน้าที่ในการเป็นผู้แนะนำแนวทางซึ่งในที่นี้ คือ การแนะนำให้ประชาชนในพื้นที่เขตเลือกตั้ง ไปใช้สิทธิด้วยจิตอิสระเพื่อให้ได้ตัวแทนที่ดีที่สุดของตน

ในการวิจัยนี้ยังได้พบประเด็นสำคัญประการหนึ่งคือ บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้นำท้องถิ่นที่มีอาชีพแตกต่างกัน ทำให้บทบาทที่เป็นจริงกับบทบาทที่คาดหวังแตกต่างกันไป ด้วย ผลการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Seymour M. Lipset² ที่ว่า การมีพฤติกรรมในทางการเมืองเปลี่ยนแปลงไปตามสถานะภาพ และคุณลักษณะของบุคคล โดยนัยของผู้วิจัย ที่พิจารณาว่า บทบาทที่เป็นจริงมีความใกล้เคียงมากกับพฤติกรรม ดังนั้นบทบาททางการเมืองโดยนัย ก็คือพฤติกรรมในทางการเมือง

¹ Raymond Aron, " Social Structure and the Ruling Class, Part I", *British Journal of Sociology* 1, (1950) : 1.

² Seymour M. Lipset, *Political Man : The Social Base of Political Behavior*. (Garden City, New York : Doubleday & Company Inc., 1963).

ผลการวิจัยในประเด็นดังกล่าวข้างต้น ยังได้ให้ผลว่าอาชีพรับราชการ มีบทบาททางการเมืองที่แตกต่างไปจากบุคคลที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ผู้วิจัยพิจารณาว่า โดยกรอบแห่งระเบียบวินัย (ผู้วิจัยได้นำเสนอในส่วนของบทบาทต่อพรรคการเมืองกลุ่มการเมืองแล้ว) ยังคงเป็นปัจจัยที่ควบคุมให้บทบาทในทางการเมืองของข้าราชการเป็นไปในแนวทางที่กฎหมายกำหนด ในขณะที่ผู้นำท้องถิ่นที่อยู่ในภาคเอกชน มีอิสระในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ผลจึงนำไปสู่การมีบทบาท ในทางการเมืองที่แตกต่างกันที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยปรากฏประเด็นที่น่าสนใจ ประการสำคัญประการหนึ่งคือ ความแตกต่างทางด้านอาชีพที่มีต่อบทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ซึ่งปรากฏผลของความแตกต่างอย่าง ชัดเจนในการวิจัยนี้ กลุ่มหลักที่มีบทบาททางการเมืองแตกต่างไปจากกลุ่มอื่น ๆ คือ กลุ่มที่มีอาชีพรับราชการ ความแตกต่างนี้ปรากฏทั้งในบทบาทที่เป็นจริงต่อพรรคการเมือง กลุ่มการเมือง เหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 การพัฒนาประชาธิปไตย และบทบาทที่คาดหวังต่อการ เลือกตั้งในระดับท้องถิ่น บทบาทต่อพรรคการเมืองกลุ่มการเมือง เหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ. 2535 บทบาทต่อการพัฒนาประชาธิปไตย จนท้ายที่สุดส่งผลต่อความแตกต่างทั้งในบทบาทที่เป็นจริง และ บทบาทที่คาดหวังต่อบทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่มีอาชีพรับราชการกับอาชีพค้าขาย ความ แตกต่างในประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เหตุเพราะกลุ่มข้าราชการกล่าวได้ว่า เป็นกลุ่ม พลังที่มีความสำคัญต่อบทบาททางการเมืองกลุ่มหนึ่ง และมีความเข้มแข็ง มีการสืบทอดอำนาจที่ยาวนาน กลุ่มที่ ประกอบธุรกิจค้าขาย ซึ่งมีมากในแถบจังหวัดชลบุรี และกลุ่มนี้เป็นกลุ่มเริ่มมีบทบาทอย่าง สำคัญต่อความเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน เช่นเดียวกับด้านการเมือง ในขณะที่กลุ่มข้าราชการ กรอบด้านระเบียบวินัยเริ่มเข้มแข็งขึ้นจนกระทั่งแบบสอบถามหลายฉบับที่ได้รับคือเสนอแนะให้ข้าราชการ สามารถสนับสนุนพรรคการเมืองได้โดยเปิดเผย ในประเด็นนี้เองที่ผู้วิจัยควรศึกษาความเป็นไปได้หรือไม่ที่ข้าราชการจะมีบทบาทในการสนับสนุนนักการเมือง พรรคการเมืองโดยเปิดเผยในบริบท ของสังคมไทย.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย